

Лілія ГРИНЬ,

*доцент кафедри акторської майстерності
Запорізького національного університету,
кандидат педагогічних наук, доцент,
заслужений діяч мистецтв України,
Запоріжжя, Україна
l-grin@ukr.net*

Liliia HRYN,

*associate Professor of the Department of Acting
Zaporizhzhia National University,
candidate of Pedagogical Sciences,
associate Professor, Honored Art Worker of Ukraine,
Zaporizhzhia, Ukraine
l-grin@ukr.net*

АНСАМБЛЕВИЙ СПІВ, ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ МАЙБУТНІМИ АКТОРАМИ

ENSEMBLE SINGING AS A MEANS OF REVEALING THE IMAGE OF A VOCAL WORK BY FUTURE ACTORS

Соціокультурні зміни українського суспільства сьогодення зумовлюють стрімке зростання ролі майбутніх фахівців у галузі мистецької освіти. Їх діяльність спрямована на формування духовності нації, морально-естетичних цінностей громадян, збереження національно-культурних традицій, тому актуалізується проблема розвитку професійної освіти у вищих навчальних закладах з напрямку підготовки “Сценічне мистецтво”.

Сучасний музично-драматичний театр ставить перед молодими фахівцями дуже високі кваліфікаційні вимоги – досконале володіння співочим голосом, вміння розкрити художній образ засобом вокальної майстерності, під час співу у виставах, мюзиклах тощо, застосовувати різні танцювальні елементи, рухатися, стрибати та виконувати різні хореографічні трюки. Тому, під час навчання майбутній актор повинен здобути певні вміння та навички з різних суміжних професій – вокальне та хореографічне мистецтво, сценічна дія та рух – які зможуть повноцінно розкрити художній образ кожного твору, з яких складається певна акторська роль.

Сьогодні в теорії та практиці вищої педагогічної освіти нагромаджено значний досвід, який став підґрунтям у розробці проблеми професійної підготовки майбутнього актора. Слід зазначити історичні аспекти становлення вокального мистецтва в музичній педагогіці В.Антонюк та В.Багадурова; питання вокальної методики розглядають науковці Д.Аспелунд, Д.Свтушенко, А.Зданович; розвиток української вокальної педагогіки визначено в працях Б.Гнидь та М.Жижкович.

Однак, проблеми підготовки акторів музично-драматичного театру засобами вокального мистецтва, насамперед формування вокальної майстерності недостатньо розкриваються в наукових педагогічних розробках. Специфіка педагогічного спрямування вокального навчання у вищих навчальних закладах вимагає високого рівня вокально-технічного комплексу вмінь та навичок,

усвідомлення закономірностей процесу голосоутворення, володіння науково-теоретичною базою знань з проблеми використання вокального мистецтва у професійній підготовці актора музично-драматичного театру.

Основна риса театральної педагогіки – це її універсальність. Професійна підготовка майбутнього актора вміщує в собі цілий комплекс дисциплін, які спрямовані на вивчення вузькопрофесійних дисциплін, насамперед, акторська майстерність, сценічна мова, сценічний рух, а також дисципліни, які відносяться до циклу фахових – вокал, вокальний ансамбль, музична грамота та гра на музичному інструменті.

Майбутній актор-співак, навчаючись вокальному мистецтву проходить певний шлях здобуття вмінь та навичок при формуванні співочого голосу, вдосконалюючи своє виконавство до найвищих рівнів вокальної майстерності: здатності голосом передавати найтонші почуття, розкривати художній образ вокального твору засобами музичної виразності (характер звуковедення, динамічні відтінки, вокальні штрихи, стильові особливості композиторської школи та жанру вокального твору).

Курс «Вокальний ансамбль» в професійній підготовці майбутніх акторів продовжує формування вокальних вмінь та навичок майбутнього актора, здобутих на заняттях «Вокал» та сприяє вихованню почуття відповідальності за себе, свого партнера та колективу, формує вміння чути власне виконання та виконавство інших.

Поняття ансамбль – в перекладі із французького означає виконувати разом, цілісно, злагоджено; ансамбль - це спільне виконання музичного твору кількома учасниками, або сам музичний твір для виконання невеликим складом [1]. Але це поняття вміщує в собі набагато більше вище зазначеного, насамперед, вокально-хорова підготовка виконавців, якою повинні володіти всі учасники, яка складається з багатьох компонентів – спів унісон, загальне хорове та ансамблеве дихання, атака звуку, дикція, метроритмічні особливості, динаміка, теситурні складності, емоційність виконання тощо.

Сьогодні надзвичайно гостро постає проблема підготовки актора універсального типу - актора-співака, який повинен не тільки проявляти акторські здібності під час дії, а й розкривати свою індивідуальність у процесі створення вокально-сценічного образу в виставі [3]. Специфіка акторської професії полягає в тому, що розкриття художнього образу певного героя відбувається завдяки процесам емоційного перевтілення, уявлення, фантазії на основі літературного тексту. Розкриття художнього образу вокального твору відбувається шляхом поєднання певних вмінь та навичок – вивчення мелодії та метроритму, застосування динамічних відтінків, вокальної техніки, штрихів, подолання теситурних особливостей, на сам кінець за допомогою використання емоцій.

Працюючи над розкриттям певного образу вокального твору, актор-співак стикається з багатьма складнощами - дикція та орфоєпія, теситурні та динамічні, емоційні та психологічні особливості. Але розкриття художнього образу вокального твору одним співаком значно відрізняється від виконавства того ж самого твору ансамблевим співом. Складність полягає в умінні виконувати вокальний твір колективом (більше 3х виконавців). В більшості випадків майбутні актори мають дуже різні потенційні вокальні можливості, і зазвичай їх голоси не завжди мають однотемброве звучання для співу в ансамблі. Отже, формуючи групу ансамблю для виконання творів, керівник

спирається не на однотипність співочих голосів, яка передбачена канонами ансамблевого співу, а на яскравість кожної особистості та здобуті вокально-технічні навички. Зазвичай, в процесі підготовки майбутніх акторів кожен викладач намагається як найбільше розкрити здібності кожного студента, виявити особливості його тембру, манери виконання, навчити розкривати художній образ емоційним перевтіленням, демонструючи під час співу різноманітність образів вокальних творів.

В своїй основі ансамблевий спів базується на загальних принципах солоспіву, але має деякі розбіжності. Формуючи вокальні навички на заняттях з “Вокалу” - це формування тембральної індивідуальності, самотності виконавської манери, особливості ансамблевого співу виключають ці аспекти - увага концентрується на підпорядкуванні вокальної особистості кожного виконавця загальним вимогам ансамблевого співу (однотембровість звучання всіх голосів, використання ланцюгового дихання, вміння почути та надати проявитися головній темі вокального твору, зменшуючи звучання свого голосу тощо). Всі ці навички студент може здобути практикою співу, наполегливою працею, терпінням та усвідомленням всього процесу.

Багатоголосний та ансамблевий спів займає значне місце у сучасній драматургії. Часто у виставах сучасного театру використовуються фольклорні обрядові сцени з додаванням народних пісень різного характеру та значенням; дуже популярним видовищним жанром став такий вид, як театралізований концерт, в якому використовуються сучасні пісні за різною формою виконавства (дуети, тріо, квінети - однорідні та мішані). Музичний театр сьогодні - це такий заклад, в якому тематичні концерти знаходяться на одному шабля поруч із знаковими виставами, де актор розкриває свою індивідуальність засобом вокальної майстерності.

Найвищим результатом при формуванні навичок ансамблевого співу є виконання творів без супроводу - а капела. Цей вид співу формує в майбутніх акторів гармонійний слух, вміння стійко інтонувати мелодію, слухати свого партнера, співати в дуєті, тріо, розкривати характер вокального твору “в одній команді”.

Таким чином, ансамблевий спів, як різновид вокального мистецтва під час фахової підготовки майбутніх акторів є вагомою складовою цього процесу. Актор-співак при навчанні повинен сформувати такі навички, щоб розкривати свою особистість не лише драматичним мистецтвом, а і засобом вокальної майстерності - досконало володіти навичками співу, бути обізнаним у стилях, жанрах та формах вокального мистецтва, розумітися на манері та інтерпретації виконавства певного вокального твору для розкриття його вокального образу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонюк Валентина Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник. Київ: ЗАТ “Віпол”, 2007. 174с.
2. Заверуха О.Л., Чернета Т.О. Вокальний ансамбль: нав.метод.посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С., 2022. 116 с.
3. Локарева Г.В., Гринь Л.О. Вокальне мистецтво в професійній підготовці актора музично-драматичного театру: теорія та практика /монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. 304с.

